

CEIP El Pilar: l'escola rural, escola de valors

Esperança Riera Riera

*La Mola, enfilat pendís
tot revestit de boscatge.
Alta Mola, extrem replà
d'una cinglera rodona,
on a baix, lenta, mor l'ona
i a dalt, avinent i clar,
reposa l'espai pregon,
desembarassat paratge
d'un rar i ascendent viatge,
últim pas a un altre món.*

Marià Villangómez

RESUM

Després de més de trenta anys de feina en aquesta professió, formar part d'aquesta escola petita i d'aquest col·lectiu em segueix emocionant i omplint d'orgull. A vegades amb l'alegria pels avanços dels alumnes, d'altres amb la ràbia i la tristesa davant les incomprendions i els abandonaments. Quan els alumnes deixen l'escola per cursar l'ensenyament secundari, segueixen passant pel centre avaluació rere avaluació per mostrar la seva alegria o la seva decepció pels resultats obtinguts: som com una gran família, resultat d'un ensenyament personalitzat i en contacte constant mestres, alumnes i pares i mares.

RESUMEN

Tras más de treinta años de trabajo en esta profesión, formar parte de esta escuela pequeña y de este colectivo me sigue emocionando y llenando de orgullo. A veces con la alegría por los avances de los alumnos, de otras con la rabia y la tristeza ante las incomprendiones y los abandonos. Cuando los alumnos dejan la escuela para cursar la enseñanza secundaria, siguen pasando por el centro después de cada evaluación para mostrar su alegría o su decepción por los resultados obtenidos: somos como una gran familia, resultado de una enseñanza personalizada y en contacto permanente maestros, alumnos y padres y madres.

I. INTRODUCCIÓ

Cada vegada que algun company em qüestiona com ens ho fem per treballar tants de nivells dins una sola aula, els meus records em porten a la meva infantesa i a l'educació que jo mateixa vaig rebre a una escola unitària, amb una sola mestra i sense cap ajuda de professors especialistes. A mi no em resulta estrany aquest tipus d'escola, ja que sempre ho he viscut com un ensenyament natural, i l'estructuració de diverses feines dins l'aula adreçades a alumnes de diferents nivells és una tasca enriquidora per a ells.

El fet que hi hagi més d'un nivell dins una aula no és motiu perquè els alumnes aprenguin menys, sinó tot el contrari. Els més petits aprenen dels més grans: volen pintar com ells, llegir els mateixos contes....

Quan algú acaba la feina, ajuda els altres i els fa de mestre/a i després tots plegats fan activitats comunes, com poden ser la recerca amb l'ordinador, jocs de construccions a la capsa de lego, dibuix, o simplement activitats lúdiques. Aquesta relació és altament positiva; es treballen els valors de manera constant i espontània a través d'una educació arrelada en l'entorn i on el que realment importa són els alumnes. Les diferències entre nivells desapareixen i tots se senten integrats dins un mateix projecte: la tolerància, la solidaritat la companyonia es veuen reforçats per aquest lligam que s'estableix des d'un bon començament. Veure com els alumnes més grans es preocupen dels més petits i tenen cura d'ells a l'hora del pati és una satisfacció personal que m'ajuda a continuar aquesta feina amb la mateixa il·lusió que la vaig començar.

Després de més de trenta anys de feina en aquesta professió, formar part d'aquesta escola petita i d'aquest col·lectiu em segueix emocionant i omplint d'orgull. A vegades amb l'alegria pels avanços dels alumnes, d'altres amb la ràbia i la tristesa davant les incomprendions i els abandonaments. Quan els alumnes deixen l'escola per cursar l'ensenyament secundari, segueixen passant pel centre avaluació rere avaluació per mostrar la seva alegria o la seva decepció pels resultats obtinguts: som com una gran família, resultat d'un ensenyament personalitzat i en contacte constant mestres, alumnes i pares i mares.

M'agradaria intentar transmetre el meu entusiasme per les enormes possibilitats que l'entorn i la vida ens ofereixen. Davant la por que tot això pugui canviar, uniformitzant l'ensenyament en centres més grans però menys personalitzats, tot deixant de banda les petites escoles rurals, vull intentar transmetre la meua passió per aquest model d'ensenyament i la convicció en la creença que un poble sense escola, no és un poble.

2 . DESCRIPCIÓ DEL CENTRE

El CP El Pilar és situat a l'est de l'illa de Formentera, a la part més elevada de l'illa. Això fa que aquesta escola es trobi en una zona rural, envoltada de bosc i un poc allunyada del poble, per la qual cosa tenim una contaminació acústica mínima. Disposam d'un pati pavimentat, d'una pista poliesportiva amb gespa artificial i d'un espai de bosc de propietat municipal, tot envoltat d'una paret de pedra seca amb una tanca metàl·lica que ens aïlla de l'exterior. Dins del bosc disposam d'un parc infantil amb tota mena d'aparells per als més petits. Cal dir que a les tardes resten les portes exteriors obertes i que, com que és l'únic parc públic del poble, sempre ens visiten un bon nombre de famílies amb els seus infants. Així mateix, la pista poliesportiva és utilitzada sovint per grups de joves del mateix centre o bé de fora per fer-hi diverses activitats esportives.

A pesar de tractar-se d'una escola rural, la comunicació del centre amb la resta d'espais (piscina municipal, poliesportiu, etc.) no és difícil, ja que, considerades les dimensions de l'illa, estam a un quart en bus dels llocs més allunyats.

Com a espai públic municipal, les instal·lacions les utilitzen les associacions de veïns per dur a terme algunes de les festes locals, en les quals l'escola col·labora activament. Redaccions, concursos de dibuix, confecció de la bruixa per ser cremada al foc de Sant Joan, betlems a la porxada de l'església o confecció i venda de pastissos durant l'Olimpíada pagesa, són algunes de les activitats més rellevants. Com sempre, la barreja d'edats dins els grups de treball representa una de les característiques més emotives de les escoles rurals. No hi manca, per descomptat, la col·laboració desinteressada dels pares i mares, sense els quals bona part d'aquestes activitats resultarien simplement impossibles.

El centre consta de dues aules, una per a infantil i una per a primària, a més d'un petit espai habilitat per a desdoblaments.

El tipus d'habitatge respon a un ambient rural, on les persones es dediquen a les feines pròpies del turisme: cambrers, cuiners i petits propietaris. També la presència d'artesans ens ha aportat un

col·lectiu d'alumnes peculiar. De mica en mica el poble ha anat augmentat el nivell cultural i ara mateix part dels alumnes són fills de professionals procedents del món universitari.

El nombre d'alumnes oscil·la d'any en any, però es manté entorn de la trentena. Els nivells van des d'Educació Infantil de tres anys fins al darrer curs de l'educació primària. La distribució que en fem sol ser l'Educació Infantil a una de les aules i els sis cursos de primària a l'altra. La procedència dels alumnes correspon bàsicament al poble del Pilar de la Mola, però també se n'incorporen d'altres pobles com Sant Ferran, Punta Prima o es Caló.

3. HISTÒRIA DEL CENTRE

Abans de la construcció de l'escola actual, al poble hi havia hagut tradicionalment dues escoles separades de nins i nines. L'any 1974 es va construir la primera de les dues aules a l'emplaçament actual, amb la col·laboració dels pares i mares d'alumnes de la Mola. Anava acompanyada d'un únic bany per a mestre, al·lots i al·lotes. El pati era de terra i no existia la pista poliesportiva, ni tampoc s'havia comprat el tros de bosc del qual disposam actualment.

L'any 1981 es va construir la segona de les aules i es va habilitar la pista.

Ja l'any 2009 es va ampliar i modernitzar l'escola dotant-la de banys separats per a nens i nenes, connectats amb l'aula d'infantil. Es va pavimentar el pati i es modernitzaren les instal·lacions informàtiques amb connexió en xarxa de les dues aules. Es dotà la pista de gespa artificial i es construí un despatx de direcció.

Quant al nivell tecnològic, el centre està perfectament dotat: ordinadors fixos i portàtils, canons de projecció, pissarres digitals, fotocopiadora, escàners, càmeres digitals i tot un conjunt de material que no té res a envejar a qualsevol de les escoles grans. El mite de l'escola rural pobra en recursos humans i tecnològics queda, doncs, enterrat i totalment injustificat.

Disposam ara mateix d'un hort ecològic a ple rendiment dissenyat segons la modalitat de parades en crestell de Gaspar Caballero. La possibilitat de treballar a l'hort en torns petits és una de les grans satisfaccions personals: la cara de felicitat dels més petits quan se'n van cap a casa amb una pastanaga, una ceba, una tomata o un all porro representa un valor afegit de valor indescriptible.

4. ORGANITZACIÓ DINS L'AULA

El fet de tenir dues aules i que hi hagi tres professores definitives, ens permet realitzar desdoblaments en totes les assignatures. Així, a l'aula de primària hi treballam dues professores a la vegada, separades per una petita tanca de fusta. El que podria semblar una incomoditat, acaba convertint-se en una eina de gran utilitat, ja que ens permet fer agrupaments flexibles en funció de les habilitats i els coneixements dels diferents alumnes dins cada assignatura. Es procura treballar a la vegada els mateixos projectes, de manera que els dos grups es puguin complementar en cas de necessitat.

Les àrees més interactives, com ara plàstica o educació física, les realitzen tots els grups alhora, cadascun treballant els nivells que li corresponen. No cal dir que això suposa un grau extra de motivació per als més petits, que veuen un model de treball en els alumnes dels cursos superiors i també, cal dir-ho, un motiu de superació per part dels alumnes més grans.

Al centre hi ha tres professores definitives, cada una de les quals representa un referent lingüístic. La mestra d'infantil dóna, a més a més, català a tots els alumnes de primària; la professora de castellà imparteix aquesta àrea però també medi a tots els grups i treballa amb els alumnes d'infantil a l'hora de l'esmorzar i, per acabar, la professora d'anglès imparteix, a més, matemàtiques i plàstica en anglès, així com anglès als nivells d'infantil. Això ens permet un coneixement global de tots els alumnes de l'escola i una relació més ferma a l'hora d'abordar problemes i buscar-hi solucions.

Disposam, a més, de tres mestres itinerants especialistes. La distribució és la següent:

- Una mestra d'educació infantil
- Una mestra de primària
- Una mestra especialista d'anglès
- Un mestre d'educació física
- Una mestra de música
- Una mestra de religió

A més, hem comptat amb el suport d'una psicopedagoga i d'un lector d'anglès.

Els alumnes d'infantil treballen per racons i per projectes i disposen d'una de les aules adaptades a les seves necessitats. Com ja hem indicat abans, la professora de referència és la mestra d'infantil, però, a més, reben anglès per part de l'especialista del centre i treballen amb la professora de castellà a l'hora de l'esmorzar. També, una vegada per setmana, el lector d'anglès els explica un conte que té una gran acollida entre els més menuts.

5. PROGRAMES EN ELS QUALS PARTICIPAM

Fira de la Ciència: Aquest curs hem participat en la Fira de la Ciència, desenvolupada al Recinte Firal d'Eivissa, amb el projecte «Química casolana». El projecte ha estat desenvolupat per les tres professores del centre, amb el suport del lector Griffin Smith i dels pares i mares dels alumnes. La coordinadora del projecte ha estat na Rosa Martí Julià. Els cursos que han participat activament en el desenvolupament i la posada en escena del projecte han estat tercer, quart, cinquè i sisè, que feren torns a l'estand designat durant els tres dies que va durar la Fira.

El projecte va ser presentat al Comitè de la Fira i aprovat posteriorment. L'experiència és considerada com a molt positiva per part de tots els estaments educatius, encara que ha suposat una gran dedicació horària per enllestir tot el material utilitzat i preparar les activitats educatives que es dugueren a terme durant la fira.

Es varen proposar sis activitats, i durant els tres dies que va durar la fira es crearen grups de guàrdia per a cada activitat en els quals participaven alumnes de diferents cursos. Aquest tipus d'agrupació permet una relació de treball que va més enllà de les agrupacions naturals que es tendeixen a fer per edats, de manera que s'afavoreix una feina intergrup al que cohesiona l'escola i estimula la companyonia.

Seccions europees: Durant aquest curs escolar, i per cinquè consecutiu, el nostre centre ha treballat dins un programa per al foment de la competència lingüística en llengua estrangera anomenat Seccions europees, en què ha participat tot l'alumnat des d'infantil fins a sisè de primària i s'han obtingut uns resultats acadèmics destacables, ja que tots els infants han assolit els objectius previstos molt satisfactòriament.

Pel fet de participar dins d'aquest programa, el centre ha tingut assignat un lector lingüístic, que ha enriquit la tasca diària dins l'aula, facilitant l'adquisició de la llengua anglesa de manera amena i natural.

PIPTIC: El nostre centre sempre ha prioritzat l'ús de les noves tecnologies, així i tot, el fet d'estar dins un PIP TIC encara ens ha fet esforçar-nos més per incorporar-les al procés d'ensenyament-aprenentatge.

Aquest projecte ens ha donat la possibilitat de conèixer docents com nosaltres, que ens han obert les portes de les seves aules per veure més possibilitats per treballar amb les noves tecnologies. Ens han donat noves idees, a més d'animar-nos a seguir endavant i treballar.

Per altra banda, la creació del blog de l'escola ens ha permès obrir-nos més a la comunitat educativa, intercanviar idees, mostrar als pares allò que fan els seus fills/filles...

Gràcies a aquest curs s'han dominat, encara més, les TIC, cosa que ens ha ajudat a realitzar altres tipus d'activitats en què l'alumnat ha participat molt activament.

Programa Comenius: «Parem de lluitar i comencem a construir un món millor».

En aquest projecte hi participen escoles de vuit països diferents: Turquia, Anglaterra, Irlanda, Suècia, Romania, Bulgària, Hongria i Espanya.

En aquest projecte estam tots interessats a participar en activitats relacionades amb la tolerància i la comunicació a través de l'art com un dels temes transversals, que és la pau. Està directament relacionat amb el complet desenvolupament de la personalitat humana i promou l'entesa, la tolerància i la relació d'amistat a través de nacions i obtenir i mantenir la pau.

Els camps a treballar són educació artística, educació per a la ciutadania i noves tecnologies.

Cloenda

L'escola de la Mola

Encara record el primer dia que vaig anar a l'escola del meu poble, a l'escola de la Mola. Jo havia anat a l'escola de les monges de Sant Francesc fins als cinc anys. Ara em tocava anar a l'escola de veritat, a la dels grossos, i és que jo ja era gros, tenia sis anys. Record que ma mare em va despertar i vestir de bon matí mentre els meus dos germans s'anaven vestint sols, vàrem prendre la llet, i posant l'esmorzar dins la cartera, sortírem cap a l'escola caminant tots tres, per una drecera que passava per dins el bosc i conduïa a l'escola.

Quan hi arribàrem, vaig trobar allí tots els meus amics, estàvem tots una mica avergonyits i expectants alhora, per descobrir què era allò d'anar a escola.

Record que va sortir la mestra i ens va fer entrar els petits a una aula i els grans a una altra, per a començar les classes.

Érem tots del poble, i aquesta escola petita, ubicada dins el bosc, d'ambient familiar, ens va ajudar a créixer acadèmicament, però el més important és que ens va ajudar a créixer en un ambient de respecte, companyonia i germanor entre tots nosaltres.

Ara fa dos anys, pel setembre, em vaig aixecar de bon matí i, juntament amb la meva dona, vàrem vestir la nostra filla, vàrem prendre la llet i, posant-li l'esmorzar dins la motxilla (ara es diu així a la cartera), vàrem enfilat el camí cap a l'escola de la Mola. Quan hi arribàrem, va sortir la mateixa mestra que m'havia rebut a mi de petit, i com fa trenta anys, va fer entrar els grossos a una aula i els petits a una altra per començar les classes.

Me'n vaig anar amb els ulls vidrencs, però tranquil i content perquè sabia que la meva filla, a part de començar aquell dia la seva formació acadèmica, creixeria en un ambient de respecte, companyonia i germanor.

Valors imprescindibles per a la vida, valors que cada dia estan presents a l'escola de la Mola.

Bartomeu Escandell Tur, exalumne, pare d'alumna i vicepresident del Consell Insular de Formentera